

Vladavina prava

Danilo Vuković

Konačno, treći primer je ograničavanje prava i sloboda i suspendovanje pravnog poretk tokom vanrednog stanja. Nakon izbijanja pandemije covid-19, u Srbiji je vanredno stanje proglašeno 15. marta odlukom predsednika Republike Srbije Aleksandra Vučića, predsednice Narodne skupštine Maje Gojković i predsednice Vlade Ane Brnabić.²⁶

Po opštoj oceni stručnjaka, odluka o proglašenju vanrednog stanja nije bila u skladu sa Ustavom (Spaić, 2020; Šabić, 2020; Mandić, 2020), kao ni pojedinačne odluke o, na primer, zabrani kretanja (Marinković, 2020). Ustav Srbije u čl. 200 kaže da Narodna skupština proglašava vanredno stanje. Kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donose zajedno predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade, pod istim uslovima kao i Narodna skupština. Pri proglašenju vanrednog stanja, vlast se pozvala na nemogućnost sastajanja Narodne skupštine zbog opasnosti od virusa i zbog naredbe Ministra zdravlja kojim se zabranjuje okupljanja više od 50 ljudi (Beta, 2020). Time je važne ustavnih normi poništeno pravnim aktom nižeg ranga, dok su u istim okolnostima parlamenti drugih država uredno zasedali.²⁷ Kasnije tokom godine, Ustavni sud je sa slabom argumentacijom odbio da se izjašnjava o inicijativama za ocenu ustavnosti odluke o uvođenju vanrednog stanja (Jovanović, Miodrag, 2020; Dajović, 2020) i time zatvorio mogućnost da se zaštita ustavnosti i vladavine prava traži u domaćim pravnim i institucionalnim okvirima.

Samo vanredno stanje vlast je iskoristila za političku promociju pred izbore i dodatnu kontrolu medija i novinara (Nenadić, 2020; Kleut, 2020; Spasojević, 2020). Novinari su zastrašivani, a u jednom periodu izvori informacija o pandemiji bili su ograničeni na zvanične; vlasti su aktivno zastrašivale i pretile građanima, identifikujući krivce za nepovoljan tok epidemije, od povratnika iz inostranstva do omladine, dok su uredbama izvršne vlasti uvedena takozvana skajp-suđenja. I u periodu nakon ukidanja vanrednog stanja nastavljeno je kršenje prava građana i obaveza vlasti, npr. kroz netransparentno vođenje evidencije o obolelim i umrlim. Uprkos ustavnoj i zakonskoj obavezi da istinito i blagovremeno obaveštavaju javnost o ovim informacijama od javnog značaja, državni organi su krivotvorili podatke (Jovanović, Natalija, 2020; Nenadić, 2020b).

U slučaju neustavno uvedenog vanrednog stanja i ograničavanja prava i sloboda pokazuje se još viši nivo neobaziranja na zakone, institucije i društvene interese. U prethodna dva slučaja, pravni poredak je kršen ili suspendovan zbog finansijskih i političkih interesa elite. Ovde je situacija obrnuta: dramatične okolnosti pandemije, u kojoj su životi mnogih građana bili ugroženi, iskorišćene su za još jedno pomeranje granica i normalizovanje nezakonitog i nedemokratskog ponašanja, suspendovanje institucije (parlamenta i sudova) i ograničavanje političkih i medijskih sloboda.

26 „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 29/2020-3

27 Upaređite pregled aktivnosti parlamenata na <https://www.ipu.org/country-compilation-parliamentary-responses-pandemic>

Zaključak

Ključni problem u uspostavljanju i održavanju vladavine prava u Srbiji je uspostavljenje sistema političke i pravne odgovornosti elite. Mehanizmi koji to treba da omoguće – kompetitivni politički sistem sa snažnom opozicijom, pravosuđe i nezavisna tela i živo građansko društvo i nezavisni mediji – nalaze se pod udarom vlasti već čitavu deceniju. Mnogi elementi tog sistema ne daju rezultate: tužilaštvo ne podnosi optužnice, a sudovi nemaju dovoljno snage i nezavisnosti da kažnjavaju pripadnike političke elite za kršenje zakona i zloupotrebu ovlašćenja. Jedino mediji i građansko društvo uporno otkrivaju afere i ukazuju na nezakonitosti u radu vlasti. No, u nedostatku čvrstih mehanizama odgovornosti (onih koji „imaju zube“), njihova otkrića i nalazi ne uspevaju da se materijalizuju u političku ili pravnu odgovornost.

U takvom društvenom kontekstu, skupa s pozadinom poslednje decenije 20. veka, obeležene ratovima, siromaštvom i političkim nestabilnostima, nastala je jedna specifična i raširena percepcija srpskog društva i politike kao „nenormalne“ i „nemoralne“. Tokom devedesetih, životne okolnosti bile su teške i stvorile su uverenje da stvari u Srbiji „nisu normalne“, te da je jedini način da se vodi „normalan život“ – da se emigrira (Greenberg, 2011: 93). Kasnije su društveni procesi usporene demokratizacije, problematične privatizacije i sporog ekonomskog oporavka oživeljeli ovaj „diskurs nenormalnosti“.²⁸ Čini se da je na taj način neuspešna demokratska konsolidacija i izgradnja pravne države, skupa s visokim, a neispunjenim očekivanjima (Matić, 2012; Stojiljković, Spasojević i Lončar, 2015), proizvela jedinu moguću posledicu – depolitizovanu, dezorijentisanu i skeptičnu naciju bez nade.

28 Uporediti: Zurnić, 2018; Mikuš, 2018; Filipović, 2018; Greenberg, 2011; Vuković i Cvejić, 2019.

Literatura

- Antonić, Slobodan (2006). *Elita, građanstvo i slaba država*. Beograd: Službeni glasnik.
- Arandarenko, Mihail (2010), *Politička ekonomija nezaposlenosti*. U: Grupa autora (2010), *Ekonomsko-socijalna struktura Srbije: Učinak prve decenije tranzicije*, Beograd: Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 71–87.
- Babović, Marija et al. (2017). *Da li like-uješ protest?* Beograd: SeConS, dostupno na: <https://www.secons.net/files/publications/84-publication.pdf>
- BCLJP (2015). *Ljudska prava u Srbiji 2014*. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava.
- Begović, Boris i dr. (2007). *Korupcija u Srbiji. Pet godina posle*. Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije.
- Bešić, Miloš (2016). *Građanska politička kultura: Srbija u Evropi*. *Sociološki pregled* 50.3: 299–326.
- Beta (2019). *Vučić: Odluka o doktoratu Malog politička, neće uticati na njegovo mesto u Vladi*. N1 Info, 22.11.2019. godine, dostupno na: <http://rs.n1info.com/Vesti/a546120/Vucic-Odluka-o-doktoratu-Malog-politicka-neece-uticati-na-njegovo-mesto-u-Vladi.html>
- Beta (2020). *Gojković: Ako Skupština ne može da se sastane, Vlada može propisati mere odstupanja od ljudskih prava*. Beta 23. 3. 2020. godine, dostupno na: <https://beta.rs/politika/124903-gojkovic-ako-skupstina-ne-moze-da-se-sastane-vlada-moze-propisati-mere-odstupanja-od-ljudskih-prava>
- Beta (2020b). *Tepić: Prijavila sam Interpolu „nestanak“ republičkog javnog tužioca Zagorke Dolovac*. Danas 26. 5. 2020, dostupno na: <https://www.danas.rs/politika/tepic-prijavila-sam-interpolu-nestanak-republickog-javnog-tuzioca-zagorke-dolovac/>
- Bovens, M. (2010), *Two Concepts of Accountability: Accountability as a Virtue and as a Mechanism*, *West European Politics*, 33: 5, 946–967.
- Bühlmann, M. & Kunz R. (2011). *Confidence in the Judiciary: Comparing the Independence and Legitimacy of Judicial Systems*. *West European Politics*, (34), 2: 317–345.
- CESID (2017), *Javno mnjenje Srbije. Politički aktivizam građana Srbije*. Beograd: Cesid.
- Charron, Nicholas (2016). *Do Corruption Measures Have a Perception Problem? Assessing the Relationship Between Experiences and Perceptions of Corruption Among Citizens and Experts*. *European Political Science Review*, 8(1), 147–171.
- CRTA (2019). *Javno mnjenje o učešću građana u demokratskim procesima 2019*. Beograd: CRTA.
- CRTA (2020). *Parlamentarni izbori 2020 – Završni izveštaj sa preporukama*. Beograd: CRTA.
- Cvejić, Slobodan (2019), *Demokratijom protiv stabilokratije: Ko su i šta žele učesnici protesta '1 od 5 miliona'?*, Mons br. 9, dostupno na: <http://mons.rs/demokratijom-protiv-stabilokratije>, pristupljeno 19. marta 2020. godine
- Cvejić, Slobodan (ed.) (2016). *Informal Power Networks, Political Patronage and Clientelism in Serbia and Kosovo**. Beograd: SeConS.

- Dabetić, Valerija (2019). Personalna nezavisnost sudija u Srbiji – ideal ili iluzija? U: V. Radović (ur.) Usklađivanje poslovnog prava Srbije s pravom Evropske unije, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet – Centar za izdavaštvo i informisanje, Beograd.
- Dajović, Goran (2020). Epitaf za srpski ustav. Otvorena vrata pravosuđa, dostupno na: <https://otvorenavratapравosudja.rs teme/ustavno-pravo/epitaf-za-srpski-ustav>
- Dallara Cristina (2014). Democracy and Judicial Reforms in South-East Europe: Between the EU and the Legacies of the Past. Springer. Cham.
- Danas (2018). Progon sudije koja je odbila da sudi prema sugestijama. Danas, 6. 11. 2018. godine, <https://www.danas.rs/politika/progon-sudije-koja-je-odbila-da-sudi-prema-sugestijama/>
- Đurić, Snežana (2018). Novi progon sudije iz Šapca koja je ukazivala na korupciju. Pištaljka, 25. 5. 2018. godine, <https://pistaljka.rs/home/read/729>
- Đurić, Vanja (2020). Falkoni: Francuski predsednik formalno bira sudije, na predlog nezavisnog tela. N1, 22. 1. 2020. godine, <http://rs.n1info.com/Vesti/a562932/Falkoni-Francuski-predsednik-formalno-bira-sudije-na-predlog-nezavisnog-tela.html>
- EC (2010). Serbia 2010 Report, Strasbourg: The European Commission.
- EC (2016), Serbia 2016 Report. Com (2016), 715 final, Brusel: European Commission.
- Filipović, Božidar (2018). O privatizaciji i privatnom vlasništvu – kvalitativni i kvantitativni pristup problem vrednosne orijentacije, u: Jelena Pešić, Vera Backović, and Anđelka Mirkov (eds), Srbija u uslovima globalne krize neoliberalnog oblika kapitalističke regulacije. ISI FFUB.
- Georgijev, Slobodan (2019). Nasleđe Aleksandra Vučića. Vreme, 15. 8. 2019. godine, dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1709726>
- Georgijev, Slobodan (2020). Izgleda da ćemo u Strazbur. Vreme, 30. 1. 2020. godine, dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1749491>
- Glavonjić, Zoran (2016). Još se ne zna ko su rušitelji Savamale u fantomkama. Radio Slobodna Evropa, 4. 5. 2016. godine, dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/deset-dana-posle-slucaj-savamale-bez-odgovora/27715594.html>
- Greenberg, Jessica (2011). On the Road to Normal: Negotiating Agency and State Sovereignty in Postsocialist Serbia. 113 American Anthropologist 88
- Grušić, Uglješa, Branislav Radeljić, Slobodan Tomić (2014), Kako do doktorata? Lako! Slučaj ministra Stefanovića. <http://pescanik.net/kako-do-doktorata-lako-slucaj-ministra-stefanovica/>, pristupljeno: 18. 5. 2016. godine
- Grušić, Uglješa, Marko Milanović, Branislav Radeljić, Slobodan Tomić (2014), Drski plagijat Aleksandra Šapića, <http://pescanik.net/drski-plagijat-aleksandra-sapica/>, pristupljeno 18. 5. 2016. godine
- Hoff, Karla, and Joseph E. Stiglitz (2005). The creation of the rule of law and the legitimacy of property rights: the political and economic consequences of a corrupt privatization. The World Bank.
- Ilić, Goran et al. (2018). Javno tužilaštvo i javni interes: Mogućnost javnog tužioca da zaštiti javni interes. Beograd: Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije.

Ilić, Goran (2018). Kritičko razmatranje Radnog teksta amandmana Ministarstva pravde na Ustav Republike Srbije (stranputice u tumačenju međunarodnih dokumenata), Fondacija Centar za javno pravo, <http://www.fcjp.ba/index.php/projekti>

Ilić, Goran et al. (2019). Jačanje integriteta u javnom tužilaštvu u Srbiji. Beograd: Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije.

Ilić, Velimir (2016). Arapske investicije u Srbiji: Više euforije nego ekonomije. Aljazeera Balkans, 6. 11. 2016. godine, dostupno na: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/arapske-investicije-u-srbiji-vise-euforije-nego-ekonomije>

Informer (2015), Informer raspisuje nagradu: Do 1.000.000 dinara za dokaz o Jankoviću. Informer, 6. 6. 2015. godine, dostupno na: <https://informer.rs/vesti/politika/216319/informer-raspisuje-nagradu-000-000-dinara-dokaz-jankovicu>

Informer (2019). Skupština ustaje protiv Majića! Ovako izgleda presuda koja je zgrozila Srbiju! Informer, 14. 9. 2019. godine, <https://informer.rs/vesti/politika/458995/skupstina-ustaje-protiv-majica-ovako-izgleda-presuda-koja-zgrozila-srbiju>

Informer (2020). Podvala žutog pravosuđa! Nebojša Zelenović izmakao pravdi. Informer, 4. 2. 2020. godine, <https://informer.rs/vesti/politika/490839/podvala-zutog-pravosudja-nebojsa-zelenovic-izmakao-pravdi>

Insajder (2016). Slučaj Hercegovčanka: Koliko je javan rad Javnog tužilaštva? Insajder 5. 10. 2016. godine, dostupno na: <https://insajder.net/sr/sajt/tema/1688/>

Insajder (2020). Reakcije struke na predlog državnog sekretara da predsednik bira tužioce i sudije: Dodatni pritisak na pravosuđe. Insajder, 20. 1. 2020. godine, <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/16679/>

Istinomer (2018). Kako je začutala Zagorka Dolovac. Istinomer, 10. 5. 2018. godine, dostupno na: <https://www.istinomer.rs/amnezija/kako-je-zacutala-zagorka-dolovac/>

Jovanović, Miodrag (2020). Ustavni sud u raljama karlsmitovskih pitanja. Peščanik, 20. 5. 2020, dostupno na: <https://pescanik.net/ustavni-sud-u-raljama-karlsmitovskih-pitanja/>

Jovanović, Natalija (2020). Korona: Broj umrlih i zaraženih višestruko veći od zvanično saopštenog. Javno, 22. 6. 2020. godine, dostupno na: <https://javno.rs/analiza/korona-broj-umrlih-i-zarazenih-visestruko-veci-od-zvanicno-saopstenog>

Karabeg, Omer (2018). Ko se još seća Savamale? Radio Slobodna Evropa, 28. 10. 2018. godine, dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/savamala-afere-zataskavanje-most/29567428.html>

Karapandža, Raša (2014), Velike tajne Malog majstora – ili kako je Siniša Mali ukrao doktorat, <http://pescanik.net/velike-tajne-malog-majstora-ili-kako-je-sinisa-mali-ukrao-doktorat/>, pristupljeno 18. 5. 2016. godine

Karla Hoff and Jozeph Stiglitz, 'After The Big Bang? Obstacles To The Emergence Of The Rule Of Law In Post-Communist Societies' (2004) 94 American Economic Review 753–763.

Kleut, Jelena (2020). Okvir rata u polarizovanom javnom diskursu tokom pandemije. Mons br. 13, dostupno na: <http://mons.rs/okvir-rata-u-polarizovanom-javnom-diskursu-tokom-pandemije>

Krastev, Ivan (2004). Zamka nefleksibilnosti: frustrirana društva, slabe države i demokratija. Beograd: UNDP i BFPE

- Lazić, Mladen (2011). Čekajući kapitalizam. Beograd: Službeni glasnik.
- Majdin, Zoran (2010). Neosnovane i druge sumnje. Vreme, 2. 9. 2010. godine, dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=948221>
- Mandić, Sofija (2020). Vanredno ili ratno, pitanje je sad. Peščanik, 20. 3. 2020. godine, dostupno na: <https://pescanik.net/vanredno-ili-ratno-pitanje-je-sad/>
- Mandić, Sofija (2020b). Zagorka Dolovac ponovo među tužiocima. Peščanik, 12. 8. 2020. godine, dostupno na: <https://pescanik.net/zagorka-dolovac-ponovo-medju-tuziocima/>
- Marinković Tanasije (2009). O ustavnosti opšteg reizbora sudija. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 57 (1): 283–291.
- Marinković, Tanasije (2020). Neustavna odredba o zabrani kretanja. Danas, 2. 4. 2020. godine, dostupno na: <https://www.danas.rs/drustvo/vladavina-prava/neustavna-naredba-o-zabrani-kretanja/>
- Marković Ratko (2010). Sudstvo – Ahilova peta države Srbije. Pečat, dostupno na: <http://www.pecat.co.rs/2010/04/sudstvo-ahilova-peta-drzave-srbije/>,
- Matić, Jovanka (2012). (Too) High Expectations of Democracy in Serbia? Interpretation of Empirical Research Results. Southeastern Europe 36, 304–327.
- Mendelski, Martin (2015). The EU spathological power: The failure of external rule of law promotion in Southeastern Europe. Southeastern Europe, 39 (3): 318–346
- Mihajlović, Branka (2015). Ugovor o Beogradu na vodi otkriva veliku prevaru. Radio Slobodna Evropa, 21. 9. 2015. godine, dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/ugovor-o-beogradu-na-vodi-otkriva-veliku-prevaru/27260571.html>
- Miladinović, Veljko (2019) Sudija Majić glavna tema u Skupštini, on kaže da nije iznenađen napadima, ali jeste što oni dolaze iz izvršne vlasti. Nedeljnik, 20. 5. 2019. godine
- Milenković, M.R. (2020). Na dnevnom redu Skupštine izbor sudija – i sudija Majić. Danas, 12. 2. 2020. godine, <https://www.danas.rs/politika/na-dnevnom-redu-skupstine-izbor-sudija-i-sudija-majic/>
- Miletić, Natalija (2014), Iz Nemačke s ljubavlju. <http://pescanik.net/iz-nemacke-s-ljubavlju/>, pristupljeno: 18. 5. 2016. godine
- Milivojević, Jelena (2017). Doktorat Jorgovanke Tabaković: Gotova priča. CINS, 21. 12. 2017. godine, <https://www.cins.rs/doktorat-jorgovanke-tabakovic-gotova-prica/>
- Mrakovčić, Marko i Danilo Vuković (2019). Unutarnja kriza pravosuđa? Stavovi pripadnika pravničkih profesija o pravosuđu u Hrvatskoj i Srbiji. Politička misao: časopis za politologiju 56.1 (2019): 75–105.
- N1 (2019), Brnabić za N1: Mali ostaje u Vladi Srbije, odluka etičkog odbora je politička. N1 Info, 24. 11. 2019. godine, dostupno na: <https://rs.n1info.com/Vesti/a546592/Brnabic-za-N1-Mali-ostaje-ministar-odluka-etickog-odbora-je-politicka.html>
- Nenadić, Nemanja (2020). Zaključavanje informacija. Peščanik 3. 4. 2020. godine, dostupno na: <https://pescanik.net/zakljucavanje-informacija/>
- Nenadić, Nemanja (2020b). Korona i pristup informacijama. Otvorena vrata pravosuđa, dostupno na: <https://otvorenaratappravosudja.rs teme/ustavno-pravo/korona-i-pristup-informacijama>

Nikoletić, I. (2018). Grad ne zna koliko je para uložio u Beograd na vodi. Danas 11.06.2018. godine, dostupno na: <https://www.danas.rs/politika/grad-ne-zna-koliko-je-para-ulozio-u-beograd-na-vodi/>

Novosti (2015). „Saša Janković imao barut na rukama; Ombudsman: Nađeni su nitrati, prijatelja sam mazio po kosi“, Novosti 22. 4. 2015. godine, <https://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:544779-Sasa-Jankovic-ima-barut-na-rukama-Ombudsman-Nadjeni-su-nitrati-prijatelja-sam-mazio-po-kosi>, pristupljeno: 27. 3. 2020. godine

O'Donnell, Guillermo (2004), Why the rule of law matters, Journal of Democracy, Vol. 15, Iss. 4; pp. 32–47.

Orlović, Slobodan (2010). Stalnost sudijske funkcije vs. Opšti reizbor sudija u Republici Srbiji. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 58 (2): 163–196.

Palombella, Gianluigi (2009) „The Rule of Law and its Core“ in Palombella, Gianluigi and Neil Walkereds. (2009), Relocating the Rule of Law, Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing

Pavlović, Dejan (2010). Reforma pravosuđa u Srbiji posle 5. oktobra, In: Pavlović, Dušan (ed.): Razvoj demokratskih ustanova u Srbiji – deset godina posle (Fondacija Heinrich Böll, Beograd), pp. 83–94.

Pavlović, Dušan (2006). 'Zarobljena država' u: Srećko Mihailović (ur.), Pet godina tranzicije. Beograd: Friedrich Ebert Stiftung

Pešić, Jelena (2017). Promena vrednosnih orijentacija u postsocijalističkim društvima Srbije i Hrvatske: politički i ekonomski liberalizam. Beograd: Univerzitet u Beograd – Filozofski fakultet. Institut za sociološka istraživanja.

Pešić, Jelena (2019). Protesti u doba postdemokratije, Mons br. 9. 2019. godina, dostupno na: <http://mons.rs/protesti-u-doba-postdemokratije>, pristupljeno: 19. marta 2020. godine

Petrović Škero, Vida (2018). Nacrt amandmana na ustavne odredbe o pravosuđu i mišljenje Venecijanske komisije br. 921/2018 o Nacrtu amandmana. Fondacija Centar za javno pravo, dostupno na: <http://www.fcjp.ba/index.php/projekti>

Petrović, Dalibor (2019). Protestovanje u doba umreženih demokratija – slučaj protesta „1 od 5 miliona“, Mons br. 9, dostupno na: <http://mons.rs/protestovanje-u-doba-umrezenih-demokratija-slucaj-protesta-1-od-5-miliona>, pristupljeno: 19. marta 2020. godine

Politika (2018). Suđenje Zelenoviću ljulja šabačko pravosuđe. Politika, 10. 12. 2018. godine, <http://www.politika.rs/sr/clanak/417750/Hronika/Sudenje-Zelenovicu-ljulja-sabacko-pravosude>

Poverenik (2013). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2012. godinu. Rezime. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2012/rezime.doc>

Poverenik (2014). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2013. godinu. Rezime. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2013/rezime.doc>

- Poverenik (2015). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2014. godinu. Rezime. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2015/rezime.doc>
- Poverenik (2017). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2016. godinu. Rezime. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2016/rezime.docx>
- Poverenik (2018). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2017. godinu. Rezime. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2017/rezime.doc>
- Poverenik (2020). Izveštaj o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti za 2019. godinu. Dostupno na: <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2019/Izvestaj-za2019.docx>
- Radojević, Vesna (2015). Posle sukoba Žandarmerije i Kobri zaoštren odnos vlasti prema Ombudsmanu. Istinomer, 21. 5. 2015. godine, dostupno na: <https://www.istinomer.rs/analize/posle-sukoba-zandarmerije-i-kobri-zaostren-odnos-vlasti-prema-ombudsmanu/>
- Rakić-Vodinelić, Vesna, Ana Knežević Bojović i Mario Reljanović (2012). Reforma pravosuđa u Srbiji 2008–2012. Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu. Beograd, JP Službeni glasnik.
- Rujević, Nemanja (2019). Anatomija jedne disertacije. Vreme broj 1508, 28. 11. 2019. godine, dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1735017>
- Savet (2016). Izveštaj o stanju u pravosuđu. Beograd: Savet za borbu protiv korupcije. Dostupno na: <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/izvestaji/Pravosudje%20konacno%20!.pdf>
- Sovilj, Miodrag (2019). Doktorat Siniše Malog za Univerzitet gotova priča, ministar može samo na sud. N1 Info, 12. 12. 2019. godine, dostupno na: <http://rs.n1info.com/Vesti/a551875/Doktorat-Siniše-Malog-za-Univerzitet-gotova-prica-ministar-moze-samo-na-sud.html>
- Spaić, Bojan (2020). Ko je ovde suveren? Mons br. 13, dostupno na: <http://mons.rs/ko-je-ovde-suveren>
- Spasojević, Dušan (2020). Populističkom represijom protiv nevidljivog neprijatelja. Mons br. 13, dostupno na: <http://mons.rs/populisticom-represijom-protiv-nevidljivog-neprijatelja>
- Stanojević, Dragan, Marija Babović and Dragana Gundogan (2017). Actor, resource s and mechanisms of clientelism in Serbia. In: Cvejić, Slobodan (ed.) Informal Power Networks, Political Patronage and Clientelism in Serbiaand Kosovo*, Belograd: SeConS, str. 44–65
- Stojilković Zoran, Dušan Spasojević i Jelena Lončar (2015). Da li je populizam neizbežan sastojak politike u Srbiji? U: Vesna Knežević Predić (ur.). Politički identitet Srbije u globalnom i regionalnom kontekstu, Beograd, Fakultet političkih nauka, 2015, str. 37–50.
- Stojilković, Nataša (2019). Miodrag Majić: Šta napadi na njega pokazuju drugim sudijama. BBC, 24. 5. 2019. godine, <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-48385140>
- Šabić, Rodoljub (2020), Stanje ili situacija pitanje je sad. Peščanik, 15. 3. 2020. godine, dostupno na: <https://pescanik.net/stanje-ili-situacija-pitanje-je-sad/>

Tamanaha, Brian Z. (2009), A Consise Guide to the Rule of Law. In: Palombella, Gianluigi and Neil Walkered. (2009), Relocating the Rule of Law, Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing

Tanjug (2019). Šarčević o doktoratu Siniše Malog: Da sam mu šef, ja ga ne bih dao jer dobro radi svoj posao. Blic, 25. 11. 2019. godine, dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/sarcevic-o-doktoratu-sinise-malog-da-sam-mu-sef-ja-ga-ne-bih-dao-jer-dobro-radi-svoj/hqv7x4p>

Tepavac, Tara (2019). Kontroliše li parlament izvršnu vlast? MONS br.11, dostupno na: <http://mons.rs/kontrolise-li-parlament-izvrsnu-vlast>

Tepavac, Tara (2019). Kontroliše li parlament izvršnu vlast? MONS br.11, dostupno na: <http://mons.rs/kontrolise-li-parlament-izvrsnu-vlast>

TI (2015). Beograd na vodi: geneza slučaja. Beograd: Transparentnost Srbija, dostupno na: https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Beograd_na_vodi_medijska_geneza_slucaja.docx

Tomić, Nikola i Lena Hedošević (2015). Evropska komisija žestoko: Sramota je šta rade zaštitniku građana. Blic, 21. 4. 2015. godine, dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/politika/evropska-komisija-zestoko-sramota-je-sta-rade-zastitniku-gradana/24fmzkm>

UNDP (2015). Stav građana prema korupciji. Beograd: UNDP

Vreme (2016). Tribina – Pravni aspekti projekta „Beograd na vodi“: Ideje arapske, pare naše. Vreme, 29. 12. 2016. godine, dostupno na: <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1454354&print=yes>

Vuković, Danilo (2020). Pravosuđe u post-eri: Institucionalna skepsa kao norma. U: Jovanović, Miodrag i Ana Zdravković (ur.). Sudstvo kao vlast, Beograd: CEPRI, str. 35–55.

Vuković, Danilo and Marko Mrakovčić (2021). Legitimacy, Independence and Impartiality: How Do Serbian and Croatian Legal Professionals Assess Their Judiciaries? Europe Asia Studies. Rad prihvaćen za objavljivanje.

Vuković, Danilo and Slobodan Cvejić (2019). Attitudes Towards the Rule of Law in Contemporary Serbia: A Coherent Legal Culture. Jahrbuchfür Ostercht 60 (1): 203–221.

Vuković, Danilo i Dušan Spasojević (2020). Prêt-à-porter Clientelistic Networks: Do They Exist Before or Independently of Parties in Contemporary Serbia? Rad predstavljen na konferenciji Political Clientelism in the Western Balkans. 9–11. decembar 2020. godine, Institute for Sociological, Political and Judicial Research, Ss. Cyriland Methodius University in Skopje (ISPJR-UKIM); Faculty of Philosophy, University of Belgrade and Faculty of Social Sciences, University of Tirana.

Vuković, Danilo. Društvene osnove pravne države – primer Srbije. Sociološki pregled 45.3 (2011): 421–451.

Vuković, Slobodan (1994). Pokretljivost i struktura društva. Beograd: IKS

Vuković, Danilo (2018). The Quest for Government Accountability and Rule of Law: Conflicting Strategies of State and Civil Society in Cambodia and Serbia. Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations 29 (3): 590–602.

Zaštitnik (2016). Utvrđenje i preporuke Zaštitnika građana broj 13-12-2147/2016. <https://www.ombudsman.rs/attachments/article/4723/savamala.pdf>

Zaštitnik (2015). Javne preporuke za razrešenje ministra odbrane i direktora VBA. https://www.ombudsman.rs/attachments/4319_4319_javna%20preporuka%20za%20razresenje%20MO%20i%20direktora%20VBA.pdf

Zaštitnik (2017). Redovan godišnji izveštaj Zaštitnika građana za 2016. godinu. Beograd: Zaštitnik građana.

Zurnić, Marija (2018). Corruption and democratic transition in Eastern Europe: The role of political scandals in post-Milošević Serbia. Springer.

Waldron, Jeremy (2008). The Concept and the Rule of Law. *Georgia Law Review* 43(1): 3–61.